

Retsplejeloven indeholder ikke i sin nuværende affattelse almindelige regler om forsvarerens stilling under efterforskningen. Forsvareren har således efter gældende ret ikke krav på at følge med i politiets udenrettlige efterforskning. Han kan f. eks. ikke forlange at være til stede under politiets afhøringer, og han har intet krav på at blive gjort bekendt med de af politiet foretagne efterforskningskridt, før tiltale rejses eller dokumenterne fremlægges i retten. Den valgte forsvarer kan endog nægtes aktindsigt med hensyn til dokumenter, der fremlægges i retten, indtil efterforskningens afslutning. Forsvarerens indflydelse på sagens gang inden tiltalerejsningen må således efter gældende ret siges at være forholdsvis begrænset og mindre end forudsat ved retsplejelovens tilblivelse, hvilket bl. a. skyldes at forundersøgelse i almindelighed ikke finder sted som led i forberedelsen af straffesager, jfr. betænkning nr. 622/71, side 7-9. Opklaringsarbejdet i straffesager sker nu i alt væsentligt under politiets udenrettlige efterforskningsvirksomhed, og udvalget har derfor fundet, at der er behov for regler, der fastslår, at forsvareren har adgang til at følge politiets efterforskning, og som i øvrigt indfører en principiel ligestilling mellem politiet og forsvareren med hensyn til sagens efterforskning. Sådanne regler er optaget i lovforslagets § 745.

I gældende ret skelnes der med hensyn til aktindsigt mellem den beskikkede og den valgte forsvarer, idet den valgte forsvarer kan afskæres fra aktindsigt, som den beskikkede har krav på. Denne sondring skyldes retstilstanden før 1946, hvor forsvarere i almindelighed kun kunne beskikkes inden for en snæver kreds af advokater, som var udpeget af justitsministeren, og hvis egnethed som forsvarere var konstateret. Ved lov nr. 396 af 12. juli 1946 indførtes den gældende regel i § 733, 3. pkt., hvorefter enhver mødeberettiget advokat efter sigtedes begæring kan beskikkes som forsvarer. Spørgsmålet om eventuelt at indføre begrænsninger i den beskikkede forsvarers beføjelser blev ikke drøftet i forbindelse med lovændringen, og retten fik alene tillagt beføjelse til at nægte beskikkelse, når dette ikke fandtes forsvareligt. Efter denne ændring af retsplejeloven er der efter udvalgets opfattelse ikke længere tilstrækkelig grund til at opretholde de bestående forskelle mellem den beskikkede og den valgte forsvarers beføjelser. Forslagets regler om forsvarerens beføjelser er derfor ens for beskikkede og valgte forsvarere.

Som et modstykke til den foreslåede ligestilling mellem valgte og beskikkede forsvarere og de øvrige også for beskikkede forsvarere foreslåede udvidelser af beføjelserne, herunder ikke mindst reg-

len om fuld aktindsigt på efterforskningsstadiet, har udvalget fundet det nødvendigt, at der dels indføres en adgang for retten til at udelukke en advokat fra at virke i en konkret straffesag, jfr. forslagens §§ 730, stk. 3, 733, stk. 2, og 736, stk. 2, dels åbnes mulighed for under rettens kontrol at begrænse forsvarerens rettigheder under efterforskningen, jfr. forslagens § 745, stk. 4, og § 748, stk. 2.

Justitsministeriet er enig med udvalget i, at de foreslåede betydelige udvidelser af forsvarers beføjelser på efterforskningsstadiet gør sådanne udelukkelses- og begrænsningsregler nødvendige, og lovforslagets regler herom er derfor med visse ændringer i overensstemmelse med udvalgets forslag. Ganske vist vil der være tale om et strafbart forhold, hvis en forsvarer røber hemmeligheder, som han har erfaret i sin egenskab af forsvarer, og som han ellers ikke ville have haft adgang til, men straf kan kun pålægges, hvis der kan føres bevis for krænkelsen, og et sådant bevis vil det ofte ikke være muligt at føre, og hertil kommer, at de pågældende oplysninger i almindelighed vil være kommet til uvedkommendes kundskab på det tidspunkt, hvor forsvarerens strafbare handling konstateres.

Udelukkelse af en advokat fra at virke som forsvarer i en bestemt sag og begrænsning af en forsvarers aktindsigt er imidlertid så vidtgående foranstaltninger, at de kun bør kunne bringes i anvendelse, hvor tungtvejende hensyn gør det påkrævet, og justitsministeriet har derfor påny overvejet, om bestemmelsernes anvendelsesområde kan begrænses eller præciseres yderligere.

Efter bestemmelsen i det tidligere fremsatte lovforslags § 733, stk. 2, 1. pkt., som var identisk med udvalgets forslag, kunne retten på ethvert tidspunkt under sagen udelukke en advokat fra at virke i en konkret straffesag, »hvis hans medvirken på grund af særlige omstændigheder, herunder hensynet til sigtedes tarv eller sagens behørlige fremme eller opklaring, ikke kunne anses for forsvareligt«. Bestemmelsen om udelukkelse af hensyn til »sagens behørlige fremme« kan f. eks. tænkes anvendt i tilfælde, hvor den advokat, som sigtede ønsker beskikket til forsvarer, er så optaget, at han ikke vil være i stand til at udføre sagen indenfor rimelig tid. Ikke mindst i arrestantsager vil beskikkelse i et sådant tilfælde kunne være uforsvareligt. Bestemmelsen om udelukkelse af hensyn til »sagens opklaring« vil navnlig kunne tænkes anvendt i tilfælde, hvor en advokat gør sig skyldig i tilsidesættelse af påbud meddelt i medfør af forslagens §§ 745 eller 748. Justitsministe-